5. गुणवती कन्या

स्वाध्याय

1.

1) कस्मिन वर्षे प्रविष्ट: शक्तिकुमार: चिन्तामापन्न: ?

द्राविंशतितमे

विंशतितमे

एकविंशतितमे

चतुर्विंशतितमे

2) श्रेष्ठीपुत्र: किमर्थ देशम अभ्रमत ?

धनार्जनार्थम

विधाग्रहणाय

दारग्ररहणाय

धनग्रहणाय

3) बुद्धिमतो कन्या शालीन कुत्र तप्तवती ?

अग्नौ

आतपे

चत्वरे

समानाया भूमौ

4) तुषान विक्रीय धात्री कीमा आनीतवाती ?

धृतम

काष्ठानि

जलम

शाकम

5) कन्या धात्रीमुखेन अतिथि प्रथम कि निवेदितवती ?

प्रतीक्षाकरणाय

आसनग्रहणाय

भोजनाय

स्नानाय

6) इन्धनानी जलेन शमईतवा कन्या किं निवेदितवती ?

कृष्णाडगरान

काष्ठानि

जलम

शाकम

7) भोजनान्ते कन्यया कस्य व्यवस्था कृता ?

शयनस्य

तांम्बूलस्य

तक्रस्य

मिष्ठान्नस्य

8) कन्या विविधानी व्यज्जनानी केन विरचितवती ?

स्वकीयेन बुद्धिबलेन

क्रीटेना इन्धनेन

प्रस्थपरिमितेन धान्येन

स्वकीयेन धनेन

2.

1) श्रेष्ठीपुत्रस्य नाम किम आसीत ?

- श्रेष्ठीपुत्रस्य नामा शक्तिकुमार: आसीत |

2) देशान भ्रमन शक्तिकुमार: कुतरा समागत: ?

- देशान भ्रमन शक्तिकुमार: कावेरीतीरपतने समागत: ।

3) शक्तिकुमार: विरभूषणा कुमारी कुत्र अपश्यत ?

- शक्तिकुमार: विरलभूषणा कुमारी कुपे अपश्यत ।

4) कन्या तण्डुलान केना प्रक्षालितवती ?

- कन्या तण्डुलान जलेन प्रक्षालितवती ।

5) भोज्यादीना पदार्थाना वर्णन कृत्वा कन्या कि कृतवती ?

- भोज्यादीना पदार्थाना वर्णन कृत्वा कन्या अतिथे: भोजनरूचिम अवर्धयत (वर्धितवती)

3. कृदन्तप्रकार लिखत ।

1) प्रविष्ट:

- प्रविष्ट: - त-प्रत्ययान्तम कर्तरी भूतकृदन्तम

2) आकृष्टम-

- आकृष्टम –कर्मणि भूतकृदन्तम

3) भोजयितुम –

- भोजयितुम –प्रेरक हेत्वर्थक तुमन्तम अव्ययम

4) उक्ता-

- उक्ता- सम्बन्धक त्वान्त भूतकृदन्तम

5) आदाय -

- आदाय - सम्बन्धक ल्यबन्त भूतकृदन्तम

6) निवेदितवती –

- निवेदितवती –तवत-प्रत्ययान्त कर्तरी भूतकृदन्तम

4. सन्धिविच्छेद कुरुत ।

1) प्रविष्टस्तदा

- प्रविष्टस्तदा –प्रविष्ट: + तदा

2) **सोडचीन्तयत**

- सोडचीन्तयत – स: + अचीन्तयत

3) **तुषेभ्यस्तण्डुला -**

- तुषेभ्यस्तण्डुला - तुषेभ्य: + तण्डुला

4) **व्यज्जनज्च**

- व्यज्जनज्च = व्यज्जनम + च

5. **समासप्रकार लिखत ।**

1) **दारविहीनानाम**

- दारविहीनानाम – तृतीया तत्पुरुष समास:

2) **घृतसहितम**

- घृतसहितम – तृतीया तत्पुरुष समास:

3) **पिनद्धशालि:**

- पिनद्धशालि: = बहुव्रीही समास:

4) **विरलभूषणाम**

- विरलभूषणाम - बहुव्रीही समास:

5) **शालीप्रस्थेन**

- शालीप्रस्थेन – षष्ठी तत्पुरुष समास:

6) **कृष्णाड़गरान –**

- कृष्णाड़गरान – करमधाराय समास:

7) **गुणसम्पदा -**

- गुणसम्पदा – षष्ठी तत्पुरुष समास:

8) **स्वनगरम -**

- स्वनगरम – षष्ठी तत्पुरुष समास: अथवा करमधाराय समास:

7. **कोष्ठगतानी पदानी प्रयुज्य वाक्यानी रचयत ।**

1) શેઠનો દીકરો શક્તિકુમાર નિવાસ કરતો હતો.

(श्रेष्ठिपुत्र शक्तिकुमार नि + वस)

2) કુવા ઉપર એક વિરલભુષણા કન્યાને જોઇ.

(कूप एका विरलभूषणा कुमारी दृश)

3) શેઠના પુત્રને પોતાના ઘરે લઈ આવી.

(श्रेष्ठिपुत्र स्वगृह आ + नी)

4) તેનાથી ધન મળે છે.

(तत धन मिल)

5) ધનથી શાક, ઘી અને તેલ લાવું છું.

(धन शाक घृत तैल च आ + नी)

1) श्रेष्ठीपुत्र: शक्तिकुमार: निवसती स्म (न्यवसत वा)
2) कुपे एका विरलभूषणा कन्या दृष्टा ।
3) श्रेष्ठीपुत्र स्वगृहम आनीतवती ।
4) तेन धन मिलती (टेना धन प्राप्तते वा)
5) धनेन शाक घृत तैल च आनयामी ।

8.

1) શક્તિકુમાર બાવીસ વર્ષનો થતાં શું વિચારે છે ?

- શક્તિકુમાર બાવીસ વર્ષનો થતાં આમ વિચારે છે : "પત્નીવિનાના અને અનુરૂપ ગુણરહિત પત્નીવાળાઓને સુખ હોતું નથી, તો કઈ રીતે હું ગુણવતી પત્ની પ્રાપ્ત કરું ?"

2) ગુણવતી કન્યાની પરીક્ષા માટે શક્તિકુમારની યોજના શી હતી ?

- પોતાની બુદ્ધિપ્રતિભાના બળે ગુણવતી કન્યા જ માત્ર એક પ્રસ્થ ડાંગરમાંથી વિવિધ વાનગીઓ તૈયાર કરીને શક્તિકુમારને જમાડીને પ્રસન્ન અને સંતુષ્ટ કરી શકશે, એમ શક્તિકુમારને લાગતું હતું. આ કારણે શક્તિકુમારે પોતાની યોજના અનુસાર, કાવેરી નદીને કાંઠે મળેલી કન્યાને એક પ્રસ્થ ડાંગર આપીને ભોજન બનાવવાનું કહ્યું.

3) કન્યા શું વેચે છે અને તેનાથી શું મેળવે છે ?

- ડાંગરમાંથી ફોતરાં કાઢીને તે ફોતરાં કન્યાને પોતાની દાસી દ્વારા સોનીને વેચ્યાં અને મળેલા ધનથી લાકડાં મેળવ્યાં.
- ચોખાને ગરમ કરેલા પાણીમાં ધોયા અને તે રંધાઇ ગયા બાદ લાકડાં પાણીથી ઠારીને તે જરૂરિયાતવાળાઓને વેચી નાખ્યાં. તેમાંથી જે ધન મળ્યું. તે ધનથી તેણે શાક, ઘી, દહીં અને તેલ ખરીદ્યા.

4) કન્યાએ શક્તિકુમારની ભોજનરૂચિ કેવી રીતે વધારી ?

- કન્યાએ પોતે બનાવેલી વિવિધ વાનગીઓવાળું ભોજન શક્તિકુમારને પીરસ્યું. વચ્ચે વચ્ચે તેણે ખાદ્ય વાનગીઓ વગેરે વિવિધ પદાર્થોનું સુરુચિપૂર્ણ વર્ણન કરીને શક્તિકુમારની ભોજનરુચિ વધારી.

5) શક્તિકુમારે શેનાથી આકૃષ્ટ થઈને કન્યાની સામે વિવાહનો પ્રસ્તાવ કર્યો ?

- શક્તિકુમાર કન્યાથી ગુણસંપત્તિ વડે આકર્ષાયો. તેને એ કન્યાની કરકસર (મિતવ્યયિતા) તેમજ માત્ર એક પ્રસ્થ ડાંગરમાંથી વિવિધ વાનગીઓવાળું સ્વાદિષ્ટ ભોજન બનાવી અતિથિને સંતુષ્ટપ્રસન્ન કરવાની કુશળતા જોઈને તેણે કન્યાની સામે વિવાહનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો.

9.

1) શક્તિકુમારની પરીક્ષાયોજના

- કાંચીનગરમાં રહેતા શક્તિકુમારને ગુણવતી કન્યા સાથે પરણવું હતું. તેણે એવી કન્યાને શોધી કાઢવા અને તેની પરીક્ષા લેવાની યોજના બનાવી. આ માટે તે દેશદેશાવરમાં ભ્રમણ કરતો રહ્યો. એક વાર તેણે કાવેરી નદીના કાંઠે કુવા ઉપર એક સાદી-દીધી કન્યાને જોઇ. તેની પરીક્ષા લેવાનું વિચાર્યું. તેની યોજના પ્રમાણે તે કન્યા માત્ર એક પ્રસ્થ ડાંગરમાંથી વિવિધ વાનગીઓ તૈયાર કરીને, તે ભોજનથી પ્રસન્ન અને સંતુષ્ટ કરી શકે, તો કન્યા એ પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ થાય અને પછી તેને સંમતિથી પોતે તે કન્યા સાથે વિવાહ કરી શકે.

2) ગુણવતી કન્યાનું આયોજન

- કાવેરી નદીને કાંઠે કુઆ ઉપર મળેલી આછાં આભુષણો પહેરેલી જે કન્યા વહી તેને શક્તિકુમારે માત્ર એક પ્રસ્થ ડાંગર આપીને તેમાંથી વિવિધ વાનગીઓ બનાવીને ભોજન તૈયાર કરવા કહ્યું. એ કન્યાએ ભોજન બનાવવા માટે સુંદર આયોજન કર્યું. પહેલાં તેણે ડાંગરને તડકામાં તપાવીને, તેને સમતળ જમીન પર ખાંડી અને તેમાંથી ફોતરાં દૂર કરીને ચોખા મેળવ્યા. પછી ડાંગરનાં ફોતરાં સોનીને વેચીને તેમાંથી જે ધન મળ્યું તેનાં લાંકડા ખરિદ્યા. ત્યારબાદ ચોખા પાણીથી ધોઈને તે ગરમ પાણીમાં નાખ્યા. થોડાક વખતમાં જ ચોખા રંધાઈ ગયા, પછી લાકડાંને પાણીથી ઠારવીને કોલસાઓ જરૂરતમંદ લોકોને વેચી, મળેલા ધનથી શાક, ઘી, દહીં અને તેલ ખરીદ્યા. પછી તેણે વિવિધ વાનગીઓ તૈયાર કરી.

10. अधोदत्तानां वाक्यानां गुर्जरभाषायाम् अनुवादं कुरुत ।

1) तत्वथं गुणवर्ती भार्याम् अहं विन्देयमिति ?

- તો કોઈ રીતે હું ગુણિયલ પત્ની મેળવી શકું?

2) एकदा स कावेरीतीरपत्तने समागत: ।

- એક દિવસ તે કાવેરી નદીના કાંઠે આવેલા નગરમાં આવી પહોચ્યાં.

3) स्वर्णकाराय् विक्रेतुं धात्रीमुक्तवती ।

- સોનીને વેચવા માટે તેણે દાસીને કહ્યું.

4) उष्णीकृते जले च तान पक्षिप्तवती ।

- અતિથિને પહેલાં સ્થાન કરવા માટે તેણે જણાવ્યું.

5) अतिथये प्रथम स्थातुं निवेदितवती ।

- અતિથિને પહેલા સ્થાન કરવા માટે તેણે જણાવ્યું.